

juli 2023

POV

AFRIKAANSE VARKENSPEST

Landelijk meldpunt voor
bestrijdingsplichtige dierziekten (NVWA):

045- 546 31 88

Dit nummer is 24 uur per dag en
7 dagen per week bereikbaar

02

Draaiboek AVP vernieuwd
Linda Verriet

02
08

**Draaiboek voor
geen-risico-dieren sterk verbeterd**

www.pov.nl

Ken het draaiboek AVP

Al diverse keren werden we opgeschrikt door een uitbraak van Afrikaanse varkenspest in de buurt. In 2018 brak de ziekte uit bij wilde zwijnen in België, op zo'n 150 kilometer van Zuid-Limburg.

In juli 2022 kwam AVP nog dichterbij. Er was een uitbraak op een Duits varkensbedrijf, op zo'n 15 kilometer van de Nederlandse grens met Overijssel. Gelukkig wisten de Belgen respectievelijk de Duitsers te voorkomen dat

de ziekte zich verder kon verspreiden. Het virus werd snel ontdekt en onmiddellijk aangepakt: oplettendheid en snelheid in handelen zijn cruciaal!

Nederland heeft een draaiboek klaarliggen, voor het geval de ziekte hier uitbreekt. Hopelijk zullen we het draaiboek nooit nodig hebben, maar daarvan uitgaan mogen we helaas niet. Wat België en Duitsland overkwam, kan ook ons gebeuren. Dan is het goed om voorbereid

te zijn en het draaiboek te kennen. Zodat er snel gehandeld kan worden. In dit nummer van Het Varkensgeluid een overzicht van de belangrijkste zaken.

Linda Verriet
voorzitter POV

Goed voor bereid op AVP

Bel bij het geringste vermoeden uw dierenarts of de NVWA

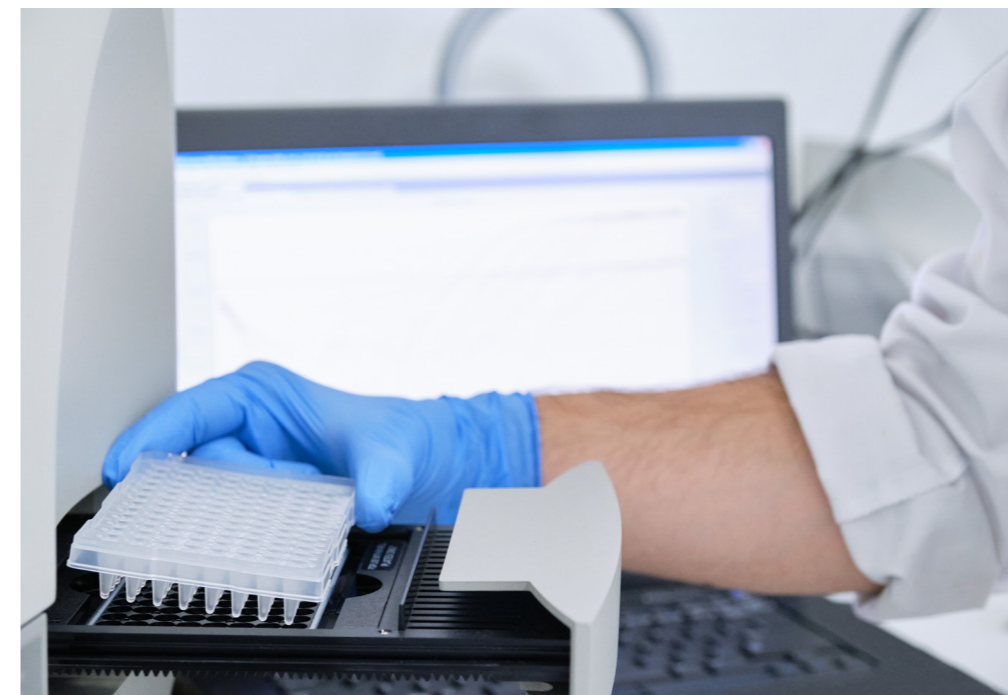
Bel bij het geringste vermoeden van AVP uw dierenarts of de NVWA. Voor deze ziekte geldt een meldplicht bij de NVWA (tel.: 045 546 31 88). Deze meldplicht geldt voor dierhouders, dierenartsen en laboratoria die een vermoeden hebben van AVP. Dit nummer is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar.

Na de melding zal de NVWA samen met een specialist van de GD binnen enkele uren op het bedrijf komen. De dierenarts die de melding heeft gedaan, moet tot die tijd op het bedrijf blijven. De NVWA zal monsters nemen voor onderzoek door Wageningen Bioveterinary Research. De uitslag is binnen 24 uur bekend. Totdat de uitslag bekend is, geldt voor het bedrijf een verbod voor het afvoeren en aanvoeren van dieren en mag de dierenarts geen andere varkensbedrijven bezoeken. Bij het niet melden van een aangifteplichtige ziekte kan de persoon medeverantwoordelijk worden gesteld voor het verspreiden van de dierziekte.

Hoe herken ik AVP?

AVP kan sluimerend aanwezig zijn, waardoor het niet opvalt. De eerste verschijnselen ontstaan ongeveer vier dagen na infectie. De eerste verschijnselen zijn: hoge koorts, lusteloosheid en verliezen van eetlust. Soms zijn die verschijnselen bij maar enkele dieren te zien. Later in het ziekteproces kunnen de volgende symptomen worden gezien: hoesten, (bloederige) diarree, blauwverkleuring van de huid, neurologische verschijnselen en uitval. Het belangrijkste advies: neem bij twijfel onmiddellijk contact op met uw dierenarts.

‘Early warning’ diagnostiek is gratis

Bij ziekte en/of onverklaarbare verhoogde uitval op het bedrijf, kan de dierenarts ervoor kiezen om naast de reguliere diagnostiek en behandeling ook monsters te laten onderzoeken op AVP en KVP. Dit wordt ‘early warning’ diagnostiek genoemd. Deze beslissing kan de dierenarts samen met de veehouder nemen, zonder tussenkomst van de NVWA. Het nemen van de monsters heeft geen consequenties voor het bedrijf. Het bedrijf gaat dus niet op slot en er worden geen laboratoriumkosten in rekening gebracht. De uitslag volgt na 1-3 werkdagen. Als AVP/KVP een reële mogelijkheid is, dan moet direct contact worden opgenomen met de NVWA.

Bij een besmetting onder wilde zwijnen wordt de besmettingshaard afgerasterd. In dit gebied geldt een jachtverbod, om onrust en verspreiding van de wilde zwijnen te voorkomen. Als de ziekte niet vanzelf uitdooft, kan worden besloten de zwijnen in deze zone te doden.

Foto: Shutterstock

De eerste 30 dagen: zones van 1, 3 en 10 kilometer

Als AVP uitbreekt bij gehouden varkens, gaat het draaiboek in werking. Varkensbedrijven binnen de straal van minimaal 10 kilometer van de besmettingshaard, krijgen te maken met beperkingen.

Als AVP is vastgesteld bij gehouden varkens, dan worden drie zones ingesteld:

- Besmet gebied:** 1 kilometer rondom de besmettingshaard.
- Beschermingsgebied:** minimaal 3 kilometer rondom de haard.
- Bewakingsgebied:** minimaal 10 kilometer rondom de haard.

Maatregelen per zone

Alle commercieel gehouden varkens in het besmette gebied (1-kilometerzone) worden in principe uit voorzorg geruimd. Alle bedrijven in het beschermings- en bewakingsgebied staan

onder verhoogd toezicht. Alle bedrijven in de 3-kilometerzone worden getest op AVP, in de 10-kilometerzone gebeurt dit testen steekproefsgewijs. Er is geen enkel transport van dieren toegestaan. Bedrijven in het beschermings- en bewakingsgebied zitten minimaal 30 dagen op slot.

Geen nieuwe uitbraken

De beperkende zones worden opgeheven als de uitbraak beperkt blijft tot één locatie en er gedurende 30 dagen geen nieuwe besmettingen worden vastgesteld, na het ruimen van de dieren op het besmette bedrijf en de daaropvolgende reiniging en ontsmetting.

Wel nieuwe uitbraken

Als er nieuwe besmettingen worden vastgesteld, gaat een volgende fase van het draaiboek in werking. Er worden nieuwe zones ingericht, met nieuwe restricties.

Draaiboek voor geen-risico-dieren sterk verbeterd

Langdurige vervoersverboden leidden in het verleden tot overvolle stallen. Dit gaf grote welzijnsproblemen op bedrijven. Met name bij de biggen. Zij konden niet overgeplaatst worden naar het vleesvarkensbedrijf. Nieuwe Europese Regelgeving heeft ervoor gezorgd dat het nu wél mogelijk is om AVP-vrije dieren te vervoeren vanuit Zone II en III, naar een bedrijf in Zone I (zie pag 6/7). Hiervoor gelden echter strikte voorwaarden.

Nieuwe Europese regelgeving staat vervoer van gezonde dieren en bedrijven toe vanuit respectievelijk Zone II en III. Deze dieren mogen worden vervoerd naar Zone I. Voor het verkrijgen van ontheffing voor vervoer, moeten de dieren en bedrijven gegarandeerd vrij zijn van AVP. Deze Europese toestemming betekent een belangrijke stap voorwaarts in het verminderen van welzijnsproblemen tijdens een dierziektecrisis. Varkenshouders in Zone I kunnen de bedrijven in Zone II of Zone III enorm helpen en een belangrijke bijdrage leveren aan het dierenwelzijn en het imago van de sector.

Eisen voor vervoer

Voor het vervoer van dieren uit Zones II / III naar Zone I gelden zeer strenge eisen. Zo moet het epidemiologische onderzoek in de 3- en 10-kilometerzones volledig zijn afgerond. Dit is op zijn vroegst na 30 dagen na de uitbraak. Vanzelfsprekend moeten de dieren en bedrijven gegarandeerd vrij zijn van AVP.

Verdere voorwaarden is: het transport moet plaatsvinden binnen een door de NVWA erkende 'toeleveringsketen'. Dit betreft een keten van bedrijven met vergelijkbare gezondheidsstatus, waartussen dieren mogen worden verplaatst om de productiecycclus te voltooien. Biggen mogen dus worden verplaatst naar een vleesvarkensbedrijf.

Noodhuisvesting blijft nodig

Noodhuisvesting is sowieso nodig in de eerste 30 dagen van de uitbraak. Hoewel de nieuwe Europese wetgeving daarna vervoer van dieren uit AVP-besmet gebied onder strikte voorwaarden toestaat, blijft nadenken over

noodopvang nodig voor ten minste 30 dagen extra. Het is immers onvoorspelbaar hoe een AVP-uitbraak gaat verlopen. Binnen IKB is het verplicht een plan te hebben voor noodhuisvesting. Bekijk voor voorbeelden de brochure 'Praktische tips noodhuisvesting varkenshouderij van Wageningen UR' (edepot.wur.nl/107932).

Samenwerking en solidariteit gevraagd

Als AVP uitbreekt, raakt dat alle varkenshouders in heel Nederland. Het is dan ook in ieders belang dat het virus in de kortst mogelijke tijd wordt uitgeroeid. En dat welzijnsproblemen tot een minimum beperkt blijven. Er zal dan maximale medewerking en solidariteit worden gevraagd van alle varkenshouders en ketenpartners. Wij zullen dan een beroep doen op bedrijven die in Zone I liggen, om binnen hun mogelijkheden biggen te ontvangen van bedrijven in Zone II / III. Uiteraard zullen die biggen door de autoriteiten zorgvuldig zijn gescreend op AVP.

Linda Verriet, voorzitter POV

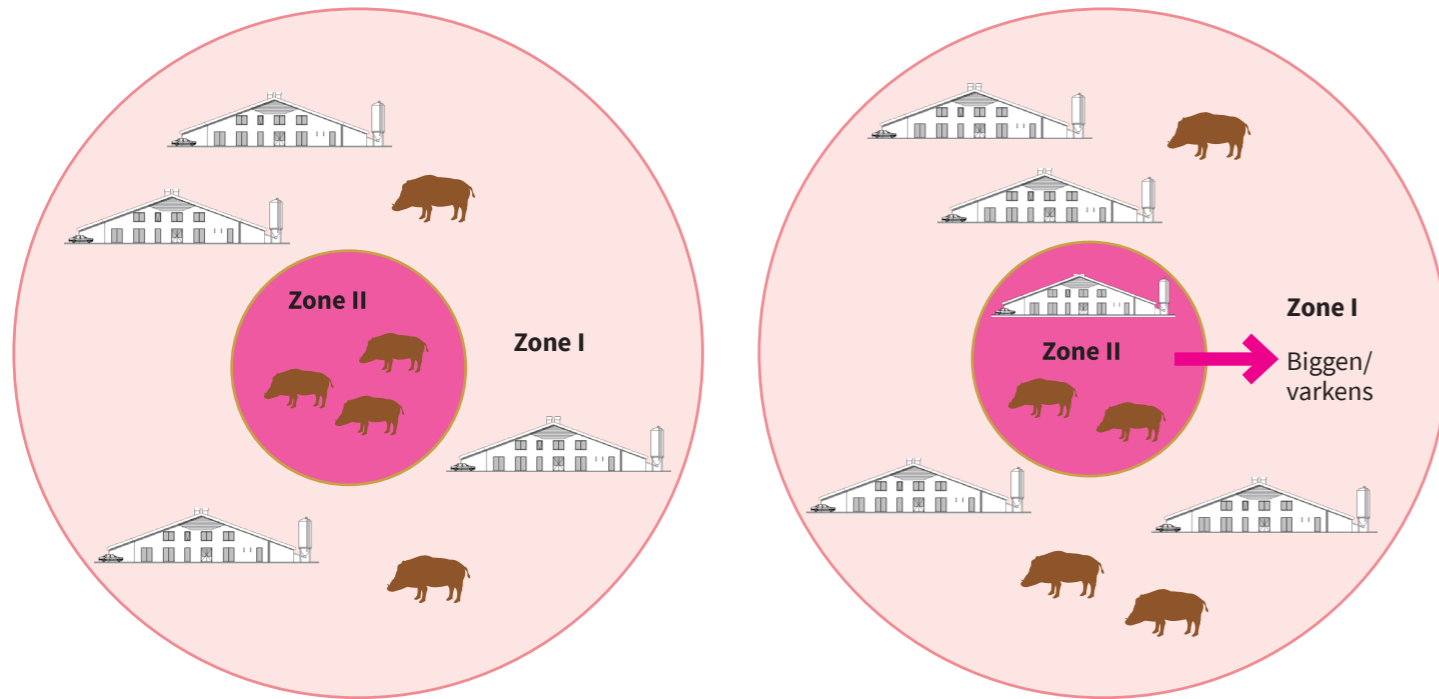
Bij AVP gaat varkenshouderij eerst 3 dagen op slot

Als AVP wordt vastgesteld bij gehouden varkens, dan krijgen alle veehouders in heel Nederland te maken met een volledige standstill van maximaal 72 uur (3 dagen).

Vervoer van dieren is dan niet mogelijk. Dit geldt alleen bij een uitbraak van AVP bij gehouden varkens, niet bij een uitbraak onder wilde zwijnen. Een besmetting kan zeer onverwacht opduiken. POV adviseert daarom om altijd voor minimaal drie dagen voer op voorraad te hebben.

Besmetting beperkt zich tot wilde zwijnen: twee scenario's

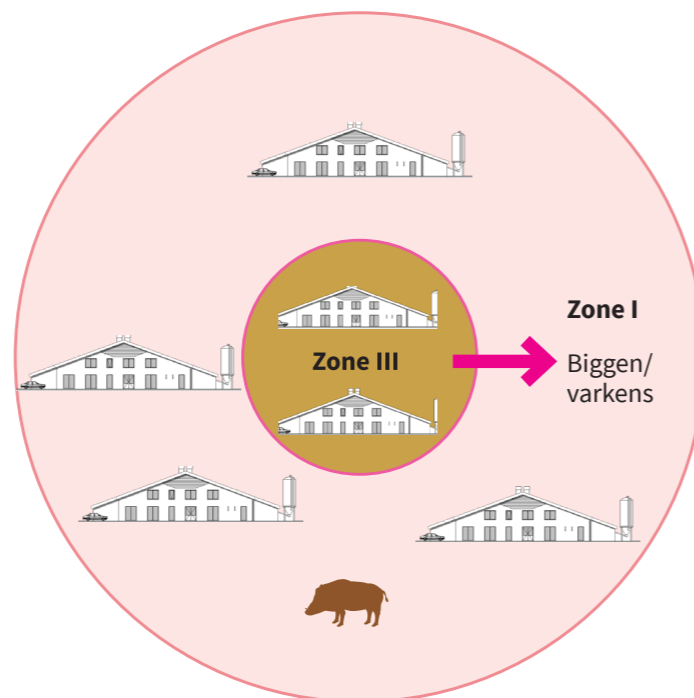
Wanneer een besmetting uitbreekt onder wilde zwijnen, spreken we eerst van een 'infected zone'. De maatregelen die gelden voor Zone II, zijn direct van toepassing op dit gebied. Daarna (na 1 tot 3 maanden) wordt deze 'infected zone' omgezet in een 'Zone II' met daaromheen een 'Zone I' (figuur 1).

Figuur 1. De besmetting beperkt zich tot wilde zwijnen. Er zijn twee situaties mogelijk: In Zone II bevinden zich geen gehouden varkens (links) / in Zone II bevinden zich wel gehouden varkens (rechts).

Besmetting verspreidt zich onder gehouden varkens

Wanneer AVP is vastgesteld op twee of meer bedrijven met gehouden varkens, dan wordt een Zone III ingesteld. Afhankelijk van de locaties van de besmette bedrijven, gaat het om één Zone III (bedrijven dicht bij elkaar) of meer Zones III (bedrijven verder van elkaar).

Figuur 2. Zone III betreft het gebied met besmette gehouden varkens (en eventueel ook besmette wilde zwijnen). Rond Zone III wordt een bufferzone (Zone I) ingesteld.

Zie kader voor de maatregelen die per zone gelden. Voor de 'infected zone' geldt als extra beperkende maatregel dat er vanuit die zone geen varkens of producten van varkens de grens over mogen. Deze mogen wel binnen Nederland worden afgezet.

Instellen van een Zone I (buffergebied)

De Europese commissie kan een Zone I (buffergebied) instellen rondom het besmette gebied (Zone II). De praktijk leert dat dit vrijwel altijd gebeurt. In Zone I wordt de populatie wilde zwijnen gereduceerd. De geschoten wilde zwijnen worden gecontroleerd op AVP.

Wilde zwijnen in Zone II

Zone II wordt zoveel mogelijk afgerasterd. In dit gebied geldt een jacht- en beheerverbod, om onrust en verspreiding van de wilde zwijnen te voorkomen. Als de ziekte niet vanzelf uitdooft, kan alsnog worden besloten de zwijnen in deze zone te doden.

Als de AVP-uitbraak langer gaat duren

Als de AVP-uitbraak beperkt blijft tot één bedrijf, en er gedurende 30 dagen geen nieuwe besmettingen bijkomen, dan gelden er (in principe) na 30 dagen geen beperkende maatregelen meer. Als de ziekte echter wel op een volgend bedrijf wordt aangetroffen, of rondgaat bij wilde zwijnen, dan geldt een nieuwe werkelijkheid. Meer scenario's zijn denkbaar.

Er zijn drie zones mogelijk (zie figuren 1 en 2 op pagina 6):

- Zone I:** Buffergebied, waar geen varkens en wilde zwijnen zijn besmet. Dit is de buitenste ring rondom het besmette gebied. De breedte van deze zone is niet op voorhand vastgelegd, en is afhankelijk van de situatie.
- Zone II:** Gebied waar wilde zwijnen zijn besmet, maar gehouden varkens niet. De omvang wordt bepaald aan de hand van advies van deskundigen, en is afhankelijk van bijvoorbeeld het leefgebied van de besmette populatie wilde zwijnen en mogelijke geografische grenzen, zoals snelwegen, rivieren of kanalen.
- Zone III:** Gebied waar gehouden varkens zijn besmet (en wilde zwijnen al dan niet). De omvang betreft minimaal een straal van 10 km rondom het besmette bedrijf.

De Europese Commissie bepaalt uiteindelijk definitief de grenzen (en dus de grootte) van deze zones.

Maatregelen voor gehouden varkens in zones I, II en III

Gehouden varkens in Zone I

In principe is het transport van varkens en varkensproducten vanaf bedrijven in Zone I verboden. Echter, onder strenge voorwaarden mogen bedrijven in deze zone hun normale bedrijfsvoering voortzetten. Zij kunnen dan (producten van) varkens afzetten binnen Nederland en naar Europese lidstaten. Enkele voorwaarden zijn: deelname van minimaal 15 dagen aan de wekelijkse monitoring (2 dode dieren per week laten testen); klinische bedrijfsinspecties en een ontheffing voor ieder transport.

Gehouden varkens in Zone II en Zone III

Voor gehouden varkens in Zone II / III gelden vervoersbeperkingen. Varkens in het gebied mogen in principe niet worden vervoerd, tenzij de gehouden varkens in Zone II / III gegarandeerd AVP-vrij zijn. Alleen in dat geval mogen slachtvarkens worden vervoerd naar een slachterij, en biggen en andere varkens mogen verplaatst worden naar een bedrijf in Zone I. Er gelden zeer strikte voorwaarden, waarop gecontroleerd wordt door de NVWA. De NVWA moet toestemming geven voor vervoer. (Zie verder: 'Draaiboek voor geen-risico-dieren sterk verbeterd', pagina 5).

Tijdlijn uitbraak bij gehouden varkens

Figuur 3. De aanpak van een AVP-uitbraak bij gehouden varkens. Op genoemde pagina's vindt u hierover informatie.

Twee draaiboeken voor Afrikaanse varkenspest

Het ministerie van Landbouw heeft twee draaiboeken gemaakt voor het geval AVP uitbreekt. Hierin staan de verschillende scenario's beschreven, alsmede de aanpak.

Het betreffen:

1. Beleidsdraaiboek bestrijding Klassieke en Afrikaanse varkenspest. Maatregelen bij uitbraak bij gehouden varkens. Verschenen: april 2023. Aantal pagina's: 24.
2. Beleidsdraaiboek bestrijding Afrikaanse varkenspest. Maatregelen bij een uitbraak bij wilde zwijnen. Verschenen: april 2023. Aantal pagina's: 10.

De draaiboeken zijn te vinden op de website van de Rijksoverheid.

POV Het Varkensgeluid

Het ledenmagazine van Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV)

Redactie:

info@pov.nl
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Productie: AgriPers BV

Vormgeving: Janita van Dijk

Drukwerk: Damen Drukkers

Foto's: Shutterstock (cover, laboratorium en wilde zwijnen), POV (Alain Baars).

POV Het varkensgeluid is met

de grootste zorgvuldigheid

samengesteld. Niets uit

deze uitgave mag worden

overgenomen zonder

voorafgaande toestemming van

de redactie.

www.pov.nl